

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Cùm in Apostolica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

contractum & consummatum matrimonium, c. 2. c. Ex publico 7 c. Ex parte 9. inf. De convers. conjugat

Mirum videtur, cur summus Pontifex hoc Cap. rescribat, matrimonium prius contrahendum esse à sponso, cum hic contractus planè inutilis videatur. Siquidem aperti juris est, matrimonio contracto, ante consummationem, quæ fit per copulam, permittum esse alteri contrahentium, invito etiam altero, Religionem ingredi, jam dictis juribus.

Quare Posthumus Cujacianus hinc existimat hunc contractum fieri magis dicis causâ, hoc est, tantum ad speciem sive simulatè, quàm verè sive ex animo, ut hoc qualicumque connubio propter juramentum Deo satisfiat. Sed fallitur Posthumus, adeoque contumeliosè incurrit in summum Pontificem hujus textus auctorem, dum cautionem hanc de contrahendo prius matrimonio vocat injuriosam, & adversus Majestatis providentiam. Similis ejusdem Posthumi calumnia est in c. Debitores sup. De jurejur.

Loquor de Posthumo Cujaciano, hoc est, de Recitationibus, sive commentario in libros Decretalium edito post mortem Cujacii, qui aut à male volis in imprimendo corruptus est, aut contra Cujacii voluntatem prælo commissus & editus. Nam ipse Cujacius non solum in privatis colloquiis, sed palam & publicè professus est sæpè, supremisque declaravit verbis, se nolle quidquam edi post mortem suam, præter tres libros posthumos Observationum, videlicet XXV. XXVI. & XXVII. sicut attestantur Thuanus, Pu-

teanus, Oicelius, Faber, & Pithæus; quorum testimonium extat in Francofurt. editione Operum Cujacii, anno M. D. XCV. ita quòd hic Posthumus in Decretales, tum & alii, qui vulgò circumferuntur, non immeritò pro suspectis haberi possint. Quod obiter hic insinuare volui, propter eos, qui imprimunt, vel studiosè legunt posthuma opera Cujacii viri alioquin celeberrimi; ut si quæ ibi reperiantur indigna, ea potius ab aliis malà fide aspersa, quàm à tanto viro profecta existiment.

Cæterum redeundo ad textum nostrum, alia multò & vera Innocentii sententia hæc est, quæ & communiter ab aliis recepta, teste Præposito, inc. hoc nost. sub num. 3. quòd cum hic sponsus non deliberatò & firmiter secum statuerit Religionem ingredi, sed motu quodam conscientie impulsus tantummodò aspiraret, multa que subinde incidant, quæ remorari aliquem possent ab ingressu Religionis, ideo summum Pontificem hoc textu nostro rescripsisse, quòd tutius sit ipsi sponso, ut matrimonium prius contrahat, ne illud extrahendo, biennii tempus elabatur, & perjurii erimen incurrat. Atque hanc esse veram sententiam indicat ipse textus, dum his verbis utitur: *Ad frugem melioris vite transire suspirat.* item dum ait: *Tutius est ei prius contrahere, & postea si elegerit, ad Religionem migrare.* Nam si certò sponsus constitisset Religionem ingredi, tunc rectè dici posset inutilem fore contractum matrimonii, ac proinde juramento non obstante sponsum ingredi posse Religionem, secundum Innoc. hic & confirmat textus in cap. 3. sup. De jurejur. & c. 4. sup. De voto.

In Cap. Requisivit 17.

De hoc Capite egimus superius, ad cap. Ex literis Silvani 10.

In Cap. Cùm in Apostolica.

SUMMARIA.

1. Litis pendentia super matrimonio non impedit contrahi secundum sponsum erat nullum.
2. Ratio hujus decisionis
3. Contratens matrimonium credens impedimentum subesse an verè contrahat.

Nota hic casum singularem, quo lite pendente innovatio admittitur, contra Tir. Decretalium & Cod. *Ut lite pendente nihil innovetur.* Cùm enim villicus quidam contra uxorem suam ad divortium, id est, separationem matrimonii ageret, fortè propter contanguitatem vel affinitatem, & lite pendente contraxisset cum alia muliere hujus facti ignarâ, sententiaque divortii postea promulgata fuisset inter illum & priorem conjugem: decidit hinc summus Pontifex posterius matrimonium jure subsistere, eò quòd ex sententia divortii postea latâ compertum sit, prius matrimonium re ipsâ non valuisse. Interim villico penitentia imponi jubetur.

Hujus

Hujus decisionis ratio hæc quidem adfertur à Deo quòd matrimonium divini juris sit; pendentia verò litis (ut loquuntur) sit juris humani. At verò jus humanum non potest infringere ea, quæ sunt juris divini. Quæ certè ratio per se vera est, sed decisioni minimè convenit, cum omnia ferè impedimenta matrimonii sint juris humani; & tamen negari non potest, quin hæc eadem impediant matrimonium, quòd aliàs juris divini est, sicut infra suis locis fusè explicabitur. Unde vtiorem rationem hanc esse puto, quòd pendentia litis non sit justum impedimentum matrimonii dirimendi à sacris Canonibus introductum, ac proinde valet hujusmodi matrimonium pendente lite contractum. Nullibi enim recensetur inter impedimenta matrimonii. Atque idcirco stantibus generali regulæ, quæ omnibus permissum est matrimonium, quibus à jure discretè non est interdictum, & cum apud sedem 23 inf eod. Quam regulam sequimur & in his, qui contra præceptum Judicis Ecclesiastici ex causâ prohibentis matrimonium contrahunt. Eo namque non obstante, nihilominus hoc est verum matrimoni-

um, nisi aliud canonicum subsit impedimentum. Neque enim ob id dirimitur matrimonium, quòd contra mandatum Judicis contractum sit, ut patet ex toto tit. De matrimonio contracto contra interdictum Ecclesie ubi & dicam latius.

Mover hic Panorm. quid juris sit, si villicus ille credidisset, matrimonium prius valuisse: Et rectè respondet ex Vincentio, posterius matrimonium non valere quoad Deum, cum non adhibuerit legitimum consensum, qui consistit in individua unius consuetudine, & in inf. De condit. appof. Unde pulchrè elicit hanc regulam Panorm. hic in fine, quòd contrahens matrimonium, si credat impedimentum subesse, quòd tamen reverè non subest, frustra contrahat matrimonium quoad Deum, licet expresserit verba contrahendo matrimonio apta. Eandem tradit Mart. Navarr. in Manuali c. 22. num. 56. Secus verò est, quoad Ecclesiam sive forum exterius, in quo cum de occultis nullum judicium sit, c. unico sup. Vt Ecclesiast. benef sine diminut. confer. sequitur eum sensum Judex, quem verba contrahentium præferunt, c. Exheredis 7 sup. hoc tit.

In Cap. In præsentia 19.

SUMMARIÆ.

1. Mulier non certiorata de morte mariti contrahere matrimonium de novo non potest.
2. Probari mors debet, diuturna absentia mariti nihil juvante.
3. Certitudo qua requiratur.
4. In dubio pro matrimonio respondendum.
5. Contractum posterius matrimonium absente redeunte dissolvendum est.

E Legans huius Capituli decisio est. Nam in eo summus Pontifex rescribit Episcopo Casaraugustensi de mulieribus, quæ viros suos captivos vel peregrinantes, ultra septennium cum diligentiori inquisitione præstolata, præ imbecillitate carnis se continere non potuerunt, atque idcirco se ad alias nuptias admitti petebant. Describit, inquam, eas matrimonium contrahere non posse, donec certum nuntium acciperiat de morte maritorum suorum, Cujus hæc ratio reddi potest, quòd matrimonium inter Christianos semel legitimè contractum non nisi morte alterius conjugum, vel ingressu Religionis, ante tamen consummationem matrimonii dissolvatur, c. penult. & ult. inf. De secund. nupt. c. 2. &

c. Ex publ. 7. inf. De convers. conjug. & dicam latius inf. sub tit. De divor. propter hanc sententiam Christi: Quod ergò Deus conjunxit, homo non separet, & c. Matt. 19. cap. Non igitur absentia est justa causa dirimendi matrimonii, & alterum conjugem sibi adsciscendi. Probari verò debet mors conjugis absentis, antequam cum alia matrimonium iniri possit. Quippe mortuum esse in facto consistit, ac proinde non præsumitur, sed probari debet, c. 1. De constitut. lib. 6. & l. 2. D. De jurat. & facti ignor. Quare nihil iuvat mulieres diuturna absentia maritorum suorum, neque imbecillitas carnis, quam obtinent; cum etiam aliis casibus sæpè accidat, ut innocens coniux usu matrimonii privetur, puta, si alter furiosus sit, aut aliter impotens factus: non enim ideo magis dissolvitur matrimonium, con. Hi qui matrimonium cum c. seq. xxxii. quest. 7. & c. fin. §. si autem de carnali, in fine sup. Vt litæ non constet.

Cæterum hic à Doctoribus queritur, quæ & quanta certitudo de morte absentis requiratur? Et quidem de iure Civili varia tempora constituta sunt. In capto ab hostibus, si incertum est, utrum maritus vivat, expectatur quinquennium, l. Vxoribus 6. D. De divor. & §. sed etiam captivitate casus Novell.